

Парк

У невеличкому парку в центрі Любляни знаходять тіло безпритульної жінки з кулею у голові. Через день схоже убивство стається на Метелковій – осередку альтернативної культури столиці Словенії. Неподалік місць злочину виявляють неоднозначний підпис, можливо, його залишив убивця? Невже ці справи пов'язані? У країні після виборів встановлюється нова влада, тож за роботою поліції пильно стежать. Між тим Люблян у знемагає аномальна спека, у важкому душному повітрі, здається, причаїлася загроза.

Тадей Голуб

ПАРК

Переклад
Мар'яни Климець

КРИМІНАЛЬНИЙ РОМАН

CHAIN OF CUSTODY

TO

By

Date

Анотація

У невеличкому парку в центрі Любляни знаходять тіло безпритульної жінки з кулею у голові. Через день схоже вбивство стається на Метелковій — в осередку альтернативної культури столиці Словенії. Обидві жертви — люди соціально не адаптовані, які ні для кого не становлять загрози. Неподалік місць злочину виявляють неоднозначний підпис, можливо, його залишив убивця? Невже ці справи пов'язані між собою?

Причини вбивств можуть носити як суто приватний характер, так і критися в неонацистських поглядах певної частини суспільства. У країні після виборів встановлюється нова влада, тож за роботою поліції пильно стежать. Слідство провадять уже відомі читачеві з роману «Озеро» детективи Тарас Бірса і Тіна Лани, водночас намагаючись розібратись у своїх непростих стосунках. Поза тим Любляна змагає від аномальної спеки, у важкому душному повітрі, здається, причаїлася загроза.

Тадей Голоб (нар. 1967) — словенський письменник і скелелаз, один із тих авторів, які дивують читача широченною тематичною палітрою творів. Перша його книга «З Евересту» (2000) розповідає про спуск словенського гірськолижника-екстремала Даво Карнічара з найвищої вершини світу. У бібліографії Т. Голоба є і біографічні твори, й романи для підлітків, а за книгу «Свинячі ноги» (2009) він отримав престижну премію «Кресник».

Усі права застережено. Жодної частини цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».

ISBN 978-617-553-011-5 (Серія «Кримінальний роман»)

ISBN 978-617-553-004-7

© Tadej Golob, 2018. This book was published in agreement with Založba Goga. Original title: *Leninov park*. Published by Založba Goga in 2018

© Мар'яна Климець, український переклад, 2023

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2023

Понеділок

Розділ 1

На стіні висів старовинний годинник з маятником у вигляді смерекових шишок і показував, на диво, точний час. За двадцять чотири хвилини десята. На дисплеї телефону висвічувалося на дві хвилини пізніше, але він так наставив зумисне, аби не запізнюватися.

Тарас сидів на стільці за обіднім столом біля відчиненого вікна й марно намагався упіймати подув вітерця — на вулиці стояло таке ж важке й нерухоме повітря, як і в квартирі. Чоловік щойно прийняв душ, та на чолі вже виступали краплини поту, і він знав, що за якусь хвилину вони об'єднаються і поповзуть по обличчі й шиї вниз, на футболку...

Він підвівся й підійшов до кухонної раковини, яка разом із посудомийкою та склокерамічною плитою на два пальники утворювала кут. Відірвавши два листки від паперового рушника, Тарас сів назад на стілець, а тоді знову встав і підсунув стілець іще ближче до вікна. Це не допомогло, зате стало краще чути гамір вулиці, уривки розмов, які нагадували вигуки нечисленної публіки на футбольному матчі, коли навіть можна розібрати окремі звуки, та вони не складаються у якесь змістовне речення. Щоправда, цього не очікуєш ані на футбольному матчі, ані в кафе типу того, яке було розташоване під вікном квартири.

Приблизний час можна було визначити за сонцем, найактивнішим у середині червня; воно вже сховалося за оперним театром, тож на терасах Цанкар'євої вулиці офіціанти складали останні ряди парасоль. Густий гарячий відпар не давав дихати.

Любляна, як повідомляли всі причетні, переживала рекордно спекотне літо. Рекордно спекотний початок літа, уточнював подумки Тарас. До середини червня налічили вже п'ятнадцять безперервних днів, коли денна температура не опускалася нижче тридцяти градусів, а в обід не раз наближалася до позначки сорок. Та найгірше те, що це були не пустельні сухі тридцять з плюсом, — місто накрила задушлива спека, і порівняння з Сінгапуром у цьому контексті були небезпідставними. «Можна здохнути», — не стримався ведучий прогнозу погоди на національному телебаченні, розчарований тим, що не міг пообіцяти глядачам щось приємніше.

Шум води у ванній стихнув, і за кілька секунд у дверях з коридору, який вів у кухню, показалося темне волосся Тіни, а вслід за головою — голі шия і плечі.

— Я вже виходжу. Маєш час на каву?

Чоловік глянув на годинник, наче це не він щойно перевіряв, котра година, і кивнув:

— П'ятнадцять хвилин.

Дівчина кивнула у відповідь, голова зникла за дверима.

Годинник на стіні далі показував за двадцять шість десяту — так само, як і три хвилини тому, півгодини тому і як показуватиме через годину. Невже це був знак людині, яка не вірить у випадковості?

Тарас витер чоло ще одним паперовим рушником. Він ненавидів спеку і все, що вона приносила. Він спокійно зносив піт, яким стікав під час бігу чи їзди на велосипеді, та ненавидів, коли упрівав у чергах у магазині або в банку, коли нахилився над гарячим супом чи коли зустрічався з такими людьми, як Крістан чи Дрварич. Якби Тарас не знав Брайца, який страждав іще більше, то подумав би, що він — та особа, яка найгірше у світі витримує спеку.

— Що ти хотів мені показати? — загукала дівчина зі спальні.

— У коридорі в пакеті.

Тіна вдягнула шорти і широку футболку і в цьому одязі скидалася на студентку молодших курсів. У руках вона тримала пакет з «Меркатора», що його Тарас повісив на клямку в коридорі, і службову «беретту».

— Що це таке? Навіщо ти приніс сюди зброю?

Тарас великим і вказівним пальцем зобразив пістолет, жест, яким часто користуються діти в садку під час ігор (якщо нинішні діти досі граються у таке).

— Піф-паф...

— Піф-паф?

— Річний план підвищення кваліфікації. Я не міг залишити зброю в машині.

— Ти тільки зараз його проходиш?

— Раніше у мене не було часу.

Бірса був непоганим стрільцем, особливо у ті часи, коли стріляв багато і з задоволенням, і навіть нині пристойно влучав у ціль, хоча після сороківки його стали підводити очі — мушка і мішень зливалися в одне. Колись, коли він прицілювався, око наводило різкість негайно й автоматично, тоді він чітко бачив і мушку, й мішень, а тепер... або одне, або інше, а зум наводився повільно. І якщо раніше Тарас знав, куди посилає дев'ятиміліметрову кулю, то тепер вона вилітала з дула після своєрідного дзенбуддистського рішення «хай-буде-з-тобою-сила». Кудись у туман чи з туману. Звичайно, результати були відповідні.

Дівчина відклала зброю на стіл і підійшла до посудомийки, відкрила її, витягнула посудину, у якій, мабуть, збиралася зварити каву, набрала туди води і поставила на плиту, на менший із двох пальників. Після цього сіла на єдиний вільний стілець біля крихітного круглого столу.

— І скільки?

— Достатньо, щоб пройти.

Тарас повідомив їй результат.

— Тридцять? Це ж прохідний і на десять балів менше, ніж у мене!

Дівчина сміялась, а коли вона сміялася, була незвично милою, а не просто вродливою чи привабливою. Як він міг при першій зустрічі думати про те, подобається вона йому чи ні? Тарас дивився на неї, наче бачив уперше, і йому здалося, що Тіна почервоніла.

— Що таке? Щось не так?

Звичайно, вона знала, що ні.

— Я можу дати тобі пораду? Як колега колезі, поліцейський поліцейському?

— Поліцейській і колегині.

— Поліцейській і колегині.

— Слухаю, колего.

— Коли справа доходить до зброї, не покладайся на стрілецькі вміння. Вони можуть підвести. Бо в дійсності ситуація ніколи не розгортається так, як на стрільбищі.

Коли справа доходить до зброї, люди здатні на найбільші дурниці. Він бачив чоловіка, який повернувся до партнера, бо його зброя не вистрелила: «Щось не так».

Мабуть, патрони були неякісні і вологі. Бойок спрацював, а порох тлів, тлів і запалився якраз тієї миті, коли дуло дивилося на ліву легеню ні в чому не винного спостерігача. Пораненого ледь урятували.

— Так? І на що я маю тоді покладатися? — запитала Тіна.

— Якщо ти витягнеш пістолет, то повинна ним скористатися.

Дівчина віддала честь.

— Так точно, пане Іствуде.

Тіна підвелася, підійшла до замітника джезви і заварила каву. Вони обоє знали, що він вип'є каву, зиркне на годинник і

скаже, що мусить уже йти, але зараз, у цей момент, йому хотілося робити вигляд, ніби він нікуди не поспішає.

— Хоча я не впевнена. Хіба там написано не так: «Витягнувши пістолет, ви повинні бути у бойовій готовності»?

— Ні.

Дівчина очікувала, що Тарас пояснить, однак цього не сталося. Він торкнувся зброї на столі, підняв її, спробував випрямити руку, передумав і поклав назад на стіл.

— Клятий лікоть не дає мені розігнути руку.

— Невже далі те саме?

— Те саме. Іноді мені здається, що стає краще... але це не так. Все так само.

Коли Тарас годину тому випускав патрон за патроном, йому від болю туманилося перед очима. Ще добре, що він якимось дивом усе ж потрапив у ціль. Та йому б не вдалося пройти тест, якби не Петрич, з яким вони були майже ровесниками й знали ще зі школи кадетів. Колега помітив, як Тарас мучиться, поплескав його по плечі, став на місце Бірси й зробив три постріли у чорну мішень. Рівно стільки, щоб отримати «Успішно».

— Минеться, — сказала Тіна, ставлячи на стіл два горнятка.

— Але це не те, що я хотів тобі показати. Глянь-но.

Тарас видобув з торбинки круглу пласку срібну річ.

— Це ж?.. — сказала дівчина запитальним тоном. — Як же воно називалося?

— Дискмен. Мені здається, ним користувалися не аж так довго, щоб придумати словенську назву. Я нещодавно перебирав старі речі й натрапив на цю штуку.

— І чим він такий особливий?

Тарас і сам не знав. Можливо, тим, що, купуючи тоді CD-плеєр, думав, що цей винахід був останнім досягненням техніки, тим, що вплине на його майбутнє і майбутнє всіх, а

виявилось, що це — лише сліпий відросток на шляху прогресу. Маленька срібна нелетюча тарілка.

— Нічим, — засміявся інспектор, — забудь. Хіба це не дивна штука?

— Я намагаюся згадати, чи я коли-небудь ним користувалася.

Тіна натиснула кнопку, й маленька срібна тарілка розкрилася.

— Дивись, тут усередині диск.

Дівчина видобула його з пристрою.

— «Моторхед», «Ace of Spades»[1]. Ти відривався під них?

Якщо це саме той диск, то Тарас точно знав, коли востаннє вмикав плеєр.

— Він працює?

Чоловік заглянув у торбину й похитав головою.

— Він на батарейках, а їх я, схоже, лишив у машині.

— Шкода, — сказала Тіна, вклала диск у плеєр і заклацнула апарат.

— Ти залишив машину біля відділка?

— На Жупанчичевій вулиці.

Тарас хотів зекономити час і тому спробував під'їхати якомога ближче до Цанкар'євої, побачивши на сусідній вулиці якимсь дивом вільне місце, поставив туди свій «С8» і за три хвилини був уже в Тіни.

— Якщо ти припаркував на Жупанчичевій, то, напевно, йшов через парк Леніна?

— Парк Леніна?

— Той зелений трикутник між Жупанчичевою, тією маленькою вуличкою на розі, що виходить сюди, і «Фіговцем». Згодом він називався парк Айдовщина, а тепер, здається, це Аргентинський парк чи якимось так.

— Я пам'ятаю стару назву. Там колись була заправка, де пацанва купувала алкоголь. Не було вечора, щоб ми не

отримували заяв через порушення громадського спокою. Мені дивно, що й ти її знаєш.

— Коли я була маленькою, мене туди возила бабуся. Для неї він завжди був парком Леніна, і сьогодні я думаю про те, що це дуже дивно. Вона була корінною люблянкою, її родина після війни втратила чимало майна, тож бабуся була останньою людиною, яка б вітала прихід комуністів. Однак цей парк вона називала не інакше, як парк Леніна, навіть у нові часи.

— У парку Леніна ростуть дерева.

Насіння всякого там цілий склад...

— Що?

— Один вірш із тих часів, коли парк ще був імені Леніна, я запам'ятав ці кілька рядків. Тепер це не Аргентинський парк, а парк Словенської реформації. Чому ти питаєш, чи я йшов тією дорогою?

На мить дівчина нахмурилася й зробила ковток кави, ніби вичікуючи секунду перед тим, як сказати те, що збиралася.

— Чому?

— Якщо ти йшов парком, то, мабуть, бачив ту стару безпритульну жінку з клунками?

— Так, бачив.

Тіна мала на увазі доріжку, яка вела навскоси через парк, однак Тарас ішов повз, тротуаром; та жінка лежала на лавці за якийсь метр від дороги, серед зелені. Довкола неї громадились целофанові пакети — якісь на лавці, якісь на землі під лавкою. Відколи Тарас приїхав у Люблянду (а це сталося тридцять років тому), стара невтомно тягала свої торби містом. Її було неможливо не помітити, й інспекторові весь час здавалося, що жінка не міняється, тому він був вражений, побачивши її нині. Вона мала вигляд жахливо старої і втомленої, жахливо навіть як на безпритульну.

— Щоразу, коли я її бачу, а останнім часом я її бачу часто, бо, схоже, вона з того парку не виходить, мене мучать докори сумління. Я щось повинна вчинити, проте не знаю що. Останній раз я їй простягнула кілька монет, та вона не взяла. Ти чув запах, що йде від неї?

— Так, чув.

— Вона ніби гниє заживо. Хіба ж у нашій державі нема якихось служб, що допомагають таким нещасним?

Тарас стенив плечами, мовляв, мабуть, є.

— Якщо їй ще можна допомогти.

— Що ти маєш на увазі?

Тіна дивилася на співрозмовника здивовано й докірливо.

— Допомогти завжди можна.

— Справді? Яюсь рік-два тому на дорозі в Шищі я збив kota. Одного з тих безпритульних...

Тварина вистрибнула зі смітника й метнулась під колеса його авта, Тарас наїхав на неї, а кіт, хоча й був смертельно травмований, зібрався з останніх сил і заховався за перший-ліпший кущ, що ріс у ярку на узбіччі. Тарас хотів було вже їхати далі, та все ж зупинився, підійшов до куща й між віттям побачив конаючу тварину — вона дивилася на нього величезними очима, і того погляду він довіку не забуде.

— Я говорю не про kota, — сказала дівчина. — Людина — не кіт.

Вона чекала, що Тарас погодиться чи принаймні щось додасть, та він перевів погляд на годинник на стіні, взяв пістолет, вклав у кобуру, заховав у пакет й, уже взуваючи кеди, сказав:

— Коли я ще носив форму, у відділок на Повшетовій вулиці привезли одного письменника.

Тарас тоді чергував, письменник був п'яний і переночував у відділку. Вранці перед тим, як піти, він випив з патрульними

каву й розповів історію...

Історію про те, як під час Другої світової його з мамою депортували до Німеччини і як вони пережили бомбардування Дрездена. Його поселили в німецьку сім'ю на околиці міста; коли почали падати бомби, він стояв на самому верху сходів, що вели у підвал. Ударною хвилиною йому зламало руку, але не це врізалось хлопцеві в пам'ять і пекло...

Після бомбардування він ішов до міста повз ріку — Тарас забув, як називається річка, що тече через Дрезден, — і побачив, як есесівці стріляли в людей: ті зайнялися від фосфорних авіабомб і горіли, їм було вже не допомогти, бо фосфор неможливо загасити, не допомагала навіть вода, у яку постраждали стрибали.

— Вони робили єдине, що могли.

Інспектор погладив дівчину по голові й поспіхом поцілував; у такі моменти Тіні завжди ставало неприємно, вона відчувала себе брудною. Наче Тараса вже наповнювало почуття провини, наче він не може дочекатись, аби піти геть і розібратися зі своїми почуттями, перш ніж з'явитися вдома.

Вони робили єдине, що могли? Тіна здригнулася.

Тарас відчинив дверцята з боку пасажирського сидіння й поклав туди пакет з пістолетом. Потім обійшов машину, сів, вставив ключ у замок запалювання й покрутив його. Навіть цей найпростіший жест відізвався болем у клятому лікті. Разом із двигуном ввімкнулося радіо, звідки долинуло щось невиразне, щось англійське й дуже невибагливе. Інспектор відкрив бардачок, витягнув пакет з батарейками й вставив їх у плеєр. Тоді вдягнув навушники й увімкнув звук на повну.

If you like to gamble, I tell you I'm your man,

You win some, lose some, all the same to me...[2]

*

Зателефонував Александр — через півгодини він буде вдома. Рутинними, ох, якими рутинними стають їхні таємні побачення, подумала Тіна, проходячись квартирою і перевіряючи, чи не залишились після Тараса зрадницькі сліди. У спальні, ванній і кухні, де вона вимила одне кавове горня. Потім дівчина підійшла до холодильника, витягнула йогурт і вмостилася перед телевізором.

Тіна по черзі перемикала канали. Фільми, які починалися, видалися їй примітивними або нецікавими, а ті, що надавалися до перегляду, перевалили вже за половину, на каналі євроспорту показували велоперегони. Втретє потрапивши на ті самі канали, дівчина зрозуміла, що їй не до телевізора, що вона в думках постійно повертається до старої жінки, обвішаної целофановими кульками, ніби пошарпаними старими мішками.

Невже Тарас просто так пройшов повз неї, невже йому було байдуже? Тіна підвелася з дивана, відчинила холодильник, дістала сир і ковбасу й приготувала канапку. Знову заглянула в холодильник, взяла звідти ще шоколадне молоко, поскладала продукти в пакет, взула босоніжки й вийшла з квартири.

Перед кафе та ресторанами на Чоповій вулиці, що вела у центр міста, було людно, стояв гамір, який стихнув, щойно вона зникла у підземному переході під хмародером «Неботичником». Тиша супроводжувала її аж до парку, де дівчина відшукала лавку, на якій лежала жінка, й повісила свій пакет на зелену дошку над її ногами. Тіна лише могла сподіватися, що жінка помітить її мішечок серед багатьох інших.

Вівторок

Розділ 2

— І як ти можеш цього хотіти? — пробурмотіла Аленка.

Тарас стишив будильник на телефоні, що лежав на полиці над його головою, і дружина відразу ж знову заснула. Була п'ята ранку, і чоловік сподівався, що повітря на вулиці не таке застоєне, як у їхній спальні, хоча вони й спали при напіввідчиненому вікні.

Через п'ятнадцять хвилин він уже покидав околиці Любляни, їдучи велосипедом по шосе до Полхового Градця. Дорога була майже порожньою, і Тарас на своєму гірському велосипеді з тонкими й гладенькими шинами (бо здебільшого їздив по асфальті) зі швидкістю добрих двадцять кілометрів на годину розтинав густе нерухоме повітря. Терпимо, думав чоловік, хоча й цього раннього ранку важко було назвати свіжим повітря, яке не змогло охолонути спекотною ніччю, та коли на нього впадуть промені сонця, що якраз сходило за спиною, йому стане гаряче.

Спочатку Тарас не дуже напружувався, намагався зловити ритм і триматись, як кажуть, на верхній межі задоволення, щоб приберегти сили для останніх шести кілометрів, коли дорога поведе вгору, і аж тоді розігнатись (якщо йому цього захочеться). Через півтори години від моменту виходу з дому Тарас був біля церкви на Чорному Верху. Хоча він крутив педалі не один сезон, цю трасу відкрив лише цьогоріч, і коли втретє чи вчетверте опинився біля церкви, вирішив навіть загуглити інформацію про неї. Патроном церкви виявився святий Ленарт, що був (і це також Тарас довідався з інтернету) покровителем ув'язнених і породіль. Після всіх багаторічних уроків релігії у

пам'яті інспектора залишився тільки святий Флоріан — захисник пожежників.

На лавці перед церквою Тарас скинув мокру від поту футболку, витяг з маленького рюкзака свіжу і перевдягнувся. Розглядаючи ще якийсь час довколишні пагорби й долину, над якою здіймався легкий туман, він мимоволі, як, зрештою й завжди, подумав про те, яка ж Словенія гарна. Не лише ось ця частина серед пагорбів на околицях Любляни, а вся країна. Тарас перевірів дзвінки на телефоні, на якому перед підйомом вимкнув звук. Нічого так не дратує людину, яка з останніх сил рветься вгору, як безжальне безугавне деренчання телефону. Інспектор не сподівався побачити пропущений дзвінок, утім, таких виявилось аж два — один від Дрварича й один від Брайца, від Дрварича надійшло також повідомлення: «О дев'ятій у мене».

Тарас підвівся, сів на велосипед і помчав на невисоке, однак стрімке узгір'я, яке вело з пагорба до села, що розтягнулося довгою стежкою, а звідти з'їхав у долину. Перед цим він привітався зі старою жінкою, яка, схоже, прийшла на цвинтар біля церкви. Жінка не відповіла — щось у Тарасові не викликало в неї довіри.

Біля пагорба, на якому розташувалися кладовище й церква і якому Тарас дав п'ятнадцять, а то й більше, градусів нахилу, стояло придорожнє кафе з терасою, де він залюбки зараз випив би кави, та заклад був відчинений лише на вихідних. Що ж, вип'є на роботі. Якщо він поквапить, то ця кава буде ще до пів на дев'яту, перед нарадою у Дрварича.

— Уже знаю, — інспектор перебив Тіну, яка зібралася розповісти про зустріч о дев'ятій. — Він сказав, у чому справа?

— Ні.

Тарас подумав, чи не витягнути колегу в кафе й змусити Дрварича трохи зачекати, та добре знав, що та кава не буде такою, як завжди. Шеф є шеф, байдуже, дурень він чи ні.

— Ну що ж, покінчімо з цим і ходімо на каву. Якраз надійдуть наші Льолек і Болек.

— Гадаю, що Брайц і Остерць прийшли ще переді мною. Брайц дзвонив десь о пів на восьму, та не сказав, у чому річ.

— Так, і мені також.

Тарас ішов услід за дівчиною, розглядаючи її сідниці в джинсах. Його абсолютно не цікавило, що їм мав повідомити Дрварич. Ані тепер, ані будь-коли.

*

— Сабіно, піди-но до парку з тими, хто вже прийшов, — попросила старша вихователька молодшу колегу в дитсадку, що носив ім'я видатного словенського письменника середини дев'ятнадцятого століття Франце Прешерна.

Садок містився між Американським посольством і Міністерством зовнішніх справ, а через дорогу розташувався Національний музей. Завдяки такому почесному сусідству дитячий садок теж мав почесний статус і відповідних вихованців, яким не треба було вставати вдосвіта, як дітям, що жили у віддалених районах, до прикладу, у Шишці чи на Фужинах, тому о сьомій ранку лише кілька батьків привели своїх малюків. Старша вихователька хотіла якомога швидше випроводити їх на свіже повітря й у такий спосіб полегшити собі ранок. Цьому дитсадку бракувало лише одного — гарного

майданчика для ігор. Літньої пори з голої землі, на якій трава ну ніяк не хотіла рости, здіймалися хмари дрібного пилу — він в'їдався в усі пори й викликав кашель.

— Звичайно, можна, — сказав працівник міської комунальної служби, якого прислали у відповідь на запит про надання допомоги, — але тоді треба зачинити садок на рік.

— Зачинити?

— Так, через дітей. Нема на світі такої трави, яка виросте, якщо по ній цілими днями гасатиме... Скільки їх у вас?

Сто сорок дві дитини у семи групах. Після двох нарад садок відмовився від ідеї сіяти траву й натомість вирішив зробити тартанове покриття.

— Завести їх у парк Тіволі? — запитала молодша вихователька.

Старша заперечно похитала головою. Так, у Тіволі гарний опорядкований майданчик, та йти туди далеченько; зрештою, вона й сама не повела б вихованців туди. Діти великі, одній виховательці буде важко дати з ними раду, до того ж через майданчик тягнеться пагорб, порослий кущами, й одна людина не простежить за всією площею, на яку можуть забігти, зайти чи де заховатися жваві дітиська.

— Заведи їх сюди, у цей Аргентинський парк, чи як він тепер називається. Ви маєте повернутися до сніданку.

Дітей було п'ятеро, вихователька вишикувала їх у ряд по парі, а першу дитину взяла за руку. Вона не була впевнена, що має право виводити підопічних за межі високої залізної огорожі, бо не знала правил аж так добре, а Грета, старша колега, ніколи особливо не звертала уваги на, як сама казала, глуху букву закону, маючи на увазі Закон про діяльність дитячих садків: у інструкціях щодо провадження діяльності закладів дошкільного виховання було визначено правила виходу малечі за межі садка. Сабіна дивувалася, чому на букву закону кажуть

«глуха», а не, наприклад, «сліпа», адже ми не слухаємо літери, а читаємо їх. Жінка, звісно, була достатньо розумною, аби тримати такі міркування при собі. Грета ж росла в ті давні часи, коли батьки не бігли спершу до сімейного адвоката, а тоді ще й до лікаря через кожен ляпас, який їхні дітки приносили додому, тож директорка садка занепокоєно рахувала місяці до Нового року, коли пані Грета нарешті вийде на пенсію.

Аби лише дійти до парку без проблем, — вихователька озирнулася на групку за своєю спиною. Вона тримала за руку найжвавішого хлопчину, Яна, за ними крокували Майя і Тілен, а останніми йшли Яка і Ліна. Сабіна сама розбила їх на пари, бо інакше вони б ніяк не встигли повернутися до сніданку. Якщо Ян буде спокійний (а ніщо не вказувало на те, що йому о цій порі захочеться розбишакувати), вийде цілком гарна прогулянка. Пізніше стане надто спекотно.

Вихователька відпустила дітей бавитися між каштанами, що росли попри низький мур, викладений із великих кам'яних кубів, залитих бетоном, а сама сіла на лавку. Парк, що його по діагоналі перетинала заасфальтована доріжка, був майже безлюдним. По той бік алейки, на трав'янистому трикутнику, хтось спустив собаку, а більше нікого не було. Хоча ні, дехто таки був: на лавці, на краю квадранта, в якому розташувався дитячий майданчик і росли дерева, лежала жінка, яку Сабіна вже не раз бачила, — бездомна з поліетиленовими кульками. Схоже, вона спала.

— Пані вихователько, а давайте пограємо в гру «Хто боїться чорного чоловіка?».

Перед нею стояла Лінка, мила повненька чотирирічка з хвостиками й у товстих окулярах. У руці вона тримала великого сірого плюшевого щура, у якого до живота було пришито трое щуренят. Дівчинка завжди носила іграшку з собою і вже не раз видирала її з рук Яна чи ще когось, хто хотів відірвати малюків

від їхньої мами. Сабіна вболівала за цю дитину, сподівалася, що з неї виросте гарна дівчина, вродливіша, ніж оті бездоганні капризулі, яких у її групі було повно. Вихователька підвелася.

— Хто з нами?

До них доєдналися Яка і Майя, а Ян і Тілен побігли бавитись на майданчик, і, перш ніж залишити хлопчиків самих на віддалі десяти метрів, Сабіна наказала:

— Я не дозволяю перебігати на той бік дороги і високо підніматися.

Посеред ігрового майданчика, наче кістяк велетенського динозавра, здіймався стовбур дерева — його гілки були почасти обпалені, кора здерта, деревина полакована. Воно слугувало для тренувань зі скелелазіння, та з роками стало таким гладесеньким, що Сабіна й сама не наважилась би лізти по ньому, а тим паче не пустила б туди чотирирічну дитину.

— І на дерево не лізти. Зрозуміли?

Тілен кивнув головою.

— Яне?

Майбутній володар світу виклично дивився на неї, однак теж ствердно кивнув. Вихователька хотіла додати, що коли вони не послухають, то негайно повернуться у садок, та це не мало сенсу. Так чи інакше за ними треба наглядати хоча б одним оком.

«Хто боїться чорного чоловіка?» — гра з дуже простими правилами. Вихователька пішла на доріжку, яка перетинала парк, і ходила по ній туди-сюди, поки діти не підкralися їй за спину і не торкнулися її. Тоді жінка обернулася, вигукуючи: «Бу-у-у!» Малі кинулися до дерев'яної хатинки, що стояла десь за п'ятнадцять метрів віддалік, і заховались усередину. Вихователька пострибала довкола і погарикала разів з двадцять, а діти захоплено верещали.

Жінка не рахувала, та, мабуть, після п'ятої-шостої гри запропонувала зробити маленьку перерву.

— Ні, ні, ні... — кричали діти.

— Лише трішки. Чорний чоловік стомився.

Сабіна сіла на лавку й подивилася на телефон. Ще п'ятнадцять хвилин, і вони повернуться у садок, бо інакше какао, чай чи що там сьогодні передбачено в меню, охолоне, що в такій спеці, може, й непогано. Вихователька глянула на хатинку, куди заховалося троє її вихованців, які, схоже, почали гратися в нову гру. Їй було двадцять п'ять років, і вона не могла уявити, що після цілоденного догляду за дітьми якась дитина може зустрічати її вдома. Хоча колись так мусить статися, подумала жінка, а її погляд тим часом помандрував на динозаврячий стовбур. Хлопців там не було — вони стояли позаду нього й піднімали щось із землі. Потім хлопчаки підвелися й пожбурили оте щось — мабуть, старі каштани... Сабіна не помітила, куди саме воно полетіло, бо діти закривали собою огляд. Вихователька підвелася й загукала:

— Яне, Тілене!

Однак хлопчаки не звернули жоднісінької уваги на її зауваження, ба більше — знову пожбурили те, що підібрали на землі. Вона рушила до хлопчаків, а, почувши голос виховательки, з хатинки вибігла решта дітей.

— Гей ви, обидва!

Вони жбурляли всяку всячину в жінку, що лежала на лавці. Вихователька підбігла до малих і міцно вхопила їх за руки.

— Ох, ну ви в мене зараз дістанете! Що це таке?

— А вона не рухається, — сказав Ян, намагаючись видертися з рук виховательки.

Сабіна люто на нього зиркнула і жестом наказала відійти вбік. Хлопчик ступив крок назад і зупинився.

— Вона не рухається.

Вихователька повернулася до жінки, яка лежала за якихось три метри далі, обкладена і накрита пакетами, які мушили бути якось прикріплені, прив'язані до неї, бо інакше їх би вже звіяло вітром. «Що ж у тих пакетах?» — розмірковувала Сабіна, наближаючись до лавки.

— Зачекайте там, — наказала вона дітям, здогадуючись про їх присутність за своєю спиною.

Підходячи ближче до безпритульної, молода жінка запитувала себе, що станеться, коли та прокинеться, аж тут легкий подув вітерця поворушив мішечком біля щоки, й Сабіна помітила дещо, чого спочатку не зрозуміла: їй здалося, ніби старій на голову, на волосся, вилили зіпсутий йогурт, перемішаний з чимось іще... Вихователька наблизилася впритул, вдихнула сморід немитого людського тіла та брудного одягу і в йогурті, який не був йогуртом, помітила маленьких білих хробаків — вони паслися на людській крові й мозку.

Сабіна закричала й побігла до дітей, а ті заверещали в один голос із нею і, горланячи та сміючись, побігли у дерев'яну хатинку.

*

— Як у нас справи? — запитав Дрварич, імітуючи гарний настрій.

Цікаво, що в таких людях, як Дрварич, постійно відчувалася несправжність, брак автентичності. Вони сміялися не тоді, коли було смішно, а лише попередньо зваживши, чи буде їхній сміх доречним; їм вдавалося настільки майстерно придушувати первісні реакції організму, що Тарас не міг собі уявити Дрварича, який лайнеться чи хоча б ойкне, випадково вдаривши молотком по пальцях, якщо цього не буде у заздалегідь

написаному сценарії. Ані Дрварича, ані йому подібних не зупиняло те, що вони поводитися, наче у сповільненому кадрі, мов актори в аматорському театрі, які поставили перед собою занадто складну мету. Невже вони не розуміють, що ми бачимо, як вони весь час намагаються вдавати тих, ким вони не є? — щоразу запитував себе Тарас у таких випадках. І цього разу також.

— Добре, — відказала Тіна.

— І будуть іще краще! — продовжував Дрварич, глянувши на Тараса з ледь помітним докором, як, мабуть, дивиться актор на колегу, який забув свою репліку на сцені. — У мене є дещо для вас.

— Уранці я не почув твого дзвінка. Я катався на велосипеді, — сказав Тарас.

Тіна скосила очі на Тараса. Навіщо він дратує Дрварича навіть тоді, коли цього не слід робити? Зараз, приміром, не варто. Звичайно, людина о пів на сьому ранку може бути зайнята будь-чим, та чи годиться казати шефові, що ти не відповів на його дзвінок, бо займався активним відпочинком?

— Ти зранку катався на велосипеді?

— Щоб витримати день.

Ну ось, знову.

— Ага, ага, — забурмотів Дрварич, якому або було не до сварки з підлеглим, або ж він не до кінця зрозумів репліку співрозмовника.

— Значить так, у мене для нашої милої панянки є дещо цікавеньке, якщо вона погодиться взятися за це.

Тарас мовчав.

— Я вже відправив Брайца туди, але я б хотів, щоб справу взяла Тіна, звичайно, якщо ти, Тарасе, погодишся допомагати. У тебе ж найближчими днями нема багато роботи, правда?

— Ні, — відповів Тарас, — принаймні мені про це не відомо.

— А ти хіба не зустрічаєшся з Петаном післязавтра в суді?
Тарас презирливо пирхнув крізь зціплені зуби.

— Це десь на дві години, плюс година туди і назад.

Дрварич похитав головою.

— Сподіваюсь. Тобто ти не маєш нічого проти, щоб доручити Тіні її, так би мовити, першу справу про вбивство?

— Я дуже радий, — відповів Тарас.

Можливо, це тільки так прозвучало, можливо, він знову під'юджував Дрварича, та Тіну ця репліка вколола, бо слова можна було потрактувати й по-іншому.

— А твоя група в повному складі? Я питаю через відпустки; намічається щось довше, ніж наступні два тижні?

— Брайц і Остерць завтра їдуть на з'їзд профспілок, але це на один день.

Плюс два дні для Брайца, щоб прийти до тям.

— Де буде з'їзд цього року? — запитав Дрварич.

— У Будапешті.

— У Будапешті? На один день?

Шеф поринув у роздуми про одноденний Будапешт, здавалося, наче він щось підраховує подумки, і врешті-решт підсумував:

— Ага, ну так, один день, так.

— Вибачте, — мовила Тіна, — а яку справу ви маєте на увазі?

— А що, я не сказав? Ага. В отому парку, що за Головним управлінням, я ніяк не можу запам'ятати його назву...

— Парк Леніна, — підказав Тарас.

— Леніна? Ще досі?

Тарас ствердно кивнув головою.

— Справді? У тому парку знайшли мертву жінку. Брайц уже там, я думаю, що криміналісти і судмедексперти теж. Бракує тільки слідчого.

— А мертва жінка, — запитала Тіна, — чи це не та безпритульна, яка спала в парку на лавці?

— Так, — відповів Дрварич. — Ти її знаєш?

Шеф усміхнувся, подивився на Тараса.

— Ні за що не переживай, колега тобі допоможе.

Розділ 3

Будильник Брайца задзвонив о сьомій. Годинник був умонтований у маленьке червоне радіо й світився оранжевими кутастими цифрами. Це радіо їм подарували на весілля, і воно чомусь не потрапило в таблицю Excel з переліком усіх спільних речей, складену при розлученні, за що Брайц любив його ніжною любов'ю. Поліцейський використовував радіо лише як будильник, хоча міг би користуватися цією функцією на телефоні й не прокидатися під нелюдський, металевий, механічний, деренчливий і найнеприємніший у світі звук.

Брайц зітхнув, перевернувшись на правий бік, щоб дотягнутися до пристрою й вимкнути його, і при цьому провів носом по подушці, що кисло пахла проклятим літом. Він ненавидів літо через спеку, ненавидів зиму через мороз, а весну й осінь — через вологу та листя, яке він мусив грабати в саду. Причина завжди знайдеться. Якби була його воля, то люди не селилися б у місцях з температурою, нижчою, ніж вісімнадцять градусів, і не там, де вона піднімається над поділкою двадцять п'ять, і не там, де постійно дощить, і не там, де дощу взагалі ніколи не буває. Якось він вибрав час, щоб пошукати в інтернеті, чи таке місце взагалі існує, і, зрозумівши, що нічого такого нема, що всюди десь щось не так і що мільярдам інших не набагато краще, ніж йому, якщо взагалі краще, вже зібрався зітхнути з полегшенням, аж тут Гугл запропонував Лас Пальмас, де найнижчі січневі температури — вісімнадцять градусів, а найвищі, серпневі, не перевищують двадцяти п'яти.

— Ти ба, — розчаровано пробурмотів він, втупившись у фотографії найбільшого міста Гран-Канарії. — Пальми і все

решта, — додав він, перевівши очі на вікно своєї вітальні. Його погляд зачепився за смереку, оточену трьома березами.

Тримаючи подушку під пахвою, він вийшов на балкон свого двоповерхового будинку, який був спланований на дві сім'ї. Наразі мешкав тут сам, поки не домовиться з колишньою дружиною про те, що і як. Він повісив подушку на шнурок, прикріпивши двома прищепками. «Ніщо так не вбиває бактерії, як ультрафіолетове випромінювання, — Брайц якимось був змушений слухати лекцію криміналіста Голоба. — Якщо повісити целофановий пакет з водою на наплічник... Якщо ти, наприклад, у якійсь дикій місцевості і носитимеш його цілий день на сонці, то ввечері зможеш спокійно випити вміст того пакета...» Бла, бла, бла. Який ідіот ходитиме дикою місцевістю з целофановим пакетом, повним води? Навіть Тарас, мабуть, до такого не додумався б.

Він кинув на пательню грудку масла, почекав, поки воно розтопиться, додав — та ну його, живемо ж тільки раз! — іще трохи, ще одну грудку, а потім обережно, щоб не розлився жовток, виклав три яйця і, коли зробилася шкірочка, поклав дві смужки бекону. Поки на пательні приємно шкварчав сніданок, чоловік поставив джезву на вогонь і чекав, коли одне підсмажиться, а друге закипить. Брайц підійшов до вікна подивитись, яка погода чекає на нього сьогодні, наче щойно не виходив на балкон. З-за рогу вже з'явилася блискуча куля і повзла по чистій небесній синяві. Він лаяв і кулю, і синяву, і хмари, яких не було, а оті два явища, тобто чиста синява й відсутність хмар, означали одне й те саме.

Коли задзвонив телефон, Брайц був у спальні. Там він перебирав шафу з одягом у роздумах, що натягнути на себе сьогодні, і розсердився, зрозумівши, що речі вже слід класти в пральну машинку, бо незабаром не залишиться нічого чистого. Почувши дзвінок, він глянув на кутасті цифри, що блимали на

червоному радію. Показувало сьому тридцять п'ять. Брайц роздратовано, що відповідало його ранковому настрою, натиснув на кнопку виклику.

— Алло, — відповів він, потім раз чи двічі сказав «так» і «ага», а на завершення розмови — «я розберуся», далі пошукав у контактах номер абонента й вибрав «Тарас». Наскільки він пам'ятає, Тарас і досі їхній шеф, тому не розумів, чому навантажили його.

Тарас не відповідав.

— Невже він спить? — пробурмотів поліцейський і зателефонував Остерцеві.

Гудки йшли довго, і коли йому здалося, що Остерць нарешті підняв слухавку, на секунду перервався зв'язок. «Збив? — подумав Брайц, — чи просто минула відповідна кількість отих “ту-ту-ту”, перш ніж настала черга автоматичного голосу повідомити, що нема сенсу чекати далі?» Він подзвонив іще раз, та тепер Остерць був поза зоною досяжності. Нахмурившись, він пошукав номер Тіни. Невже в цій державі ніхто не працює?

— Аллоу, — почувся у трубці веселий голос, ніби в цей момент його власниця перебувала десь, десь... у Лас Пальмасі на Гран-Канарії, а не в Любляні, яка готувалася до пекельно палючого літнього дня.

Брайц відставив пательню з плити за мить до того, як сніданок міг згоріти до біса. Ймовірність цього роздратовала поліцейського ще більше.

— Ти ще вдома? — запитав Брайц.

— Так, — відповіла вона. — Якраз снідаю. Щось термінове?

— Ну, по суті... Та ні, я сам розберуся.

Брайц погладив себе по животі. Що може бути нагальнішим за снідання? І якщо він нікому не дозволяє псувати собі сніданок, то й сам не крастиме його в інших. Він посолив яйця з беконом (сипнув солі більше, ніж казав лікареві, яєць теж було

трохи більше, ніж він зізнавався, а також перцю, про який лікар нічого не питав), відрізав скибку хліба й зітхнув від задоволення. На один момент, страшний момент він навіть злякався, що мертва бездомна зіпсує йому їдло. Ні, не зіпсує. Навіть собака любить їсти у мирі й спокої.

Поки Брайц спорожнявав свою сковорідку, Остерць садовив у машину дітей, щоб відвезти їх до школи, а перед цим ще й підвезти дружину до роботи. Якщо план спрацює, адже вони рушали з дому о пізній годині, і дружина, як завше, винуватила в цьому його. Не цілком справедливо, однак правда й те, що Остерць часом бував дуже повільний. Причина Остерцевої забарності крилася насамперед у тому, що він не вмів виставляти пріоритетів. Якраз коли він взував молодшого (який і сам умів взуватися, зрештою, від дитини в третьому класі слід цього сподіватись, однак розумне дитя здогадалося, що, коли всі поспішають, він може ефективно вдавати безпомічного малюка), отож коли Остерць взував того малюка, задзвонив телефон і батько спокійнісінько дозволив п'ятці висковзнути з сандалика, витягнув з кишені телефон і зібрався відповісти...

— Ти що, з глузду з'їхав? — закричала дружина, видерла апарат із рук і вимкнула його. Не просто перервала виклик, а вимкнула телефон.

Остерця ніби хто ошпарив окропом. Він закінчив взувати другого сина і їхав усю дорогу до Любляни, зціпивши зуби. Доїжджаючи до заправки в Бар'є, чоловік нарешті заговорив:

— Дзвонив Брайц. Можливо, щось на роботі.

— Почекає, — відрубала жінка, роздумуючи, що краще — запізнитися їй самій, бібліотекарці, яка працювала на півставки, чи вчергове дітям.

— Куди їхати? — запитав Остерць, коли вони виїхали на вулицю Тржашку й треба було визначитися з напрямком. Щоб доїхати до школи в районі Бічев'є, у якій вчилися їхні діти,

через сто метрів треба було повернути праворуч, а дружина працювала в Шішці, і він би мав повернути ліворуч під горою Рожник... Остерць не отримав відповіді й, оскільки поворот невпинно наближався, спробував іще раз:

— Куди...

— До школи, — відповіла сухо дружина.

Краще вислуховувати від директорки, ніж від класної керівнички молодшого сина, — та часом перетворювалася на справжню гадюку.

*

— Ми не підемо пішки? — запитала Тіна.

— Мені не хочеться.

Людині, яка встає о п'ятій ранку, щоб дві години їздити на велосипеді, не хочеться пройтися якихось сто метрів — від їхнього поліцейського управління до парку?

— Мені не хочеться. Я своє сьогодні вже відходив.

Отож вони від'їхали на двадцять-тридцять метрів від стоянки й зупинилися перед першим світлофором.

— Я вчора носила їй їсти, — тихо мовила дівчина. — Сендвіч і молоко.

— Кому?

— Тій жінці.

Тарас здивовано глянув на колегу.

— Коли вчора?

— Після того, як ти пішов. Тепер я себе питаю, чи не була вона вже тоді мертва?

— Ти не розмовляла з нею?

— Ні, вона спала. Тобто я подумала, що вона спить.

Засвітилося жовте, й Тарас рушив.

— Коли ти казав, що їй найбільше допоможе постріл у голову, ти справді так вважав?

— Я сказав, що боюся, що їй уже не допоможеш, і що есесівці стріляли в людей, які горіли від фосфору.

— Як ілюстрація того, що робити з людьми, яким неможливо допомогти.

Тарас подивився на дівчину.

— Таж не має значення, що там сказав я чи хтось іще. Те, що ти переживала за неї, а я — ні, їй ані не нашкодило, ні допомогло.

Тарас лайнувся, коли його підрізав водій машини, що виїхав з бічної вулиці з одностороннім рухом, і на момент Тіна злякалася, що колега у нервах обжене автівку. Та він, зціпивши зуби, їхав слідом, поки авто не зникло в одній із бічних вуличок. Біля парку з тисячею назв інспектор виїхав на тротуар і вимкнув двигун. За стовбурами дерев і дитячою площадкою він розгледів групу людей, серед яких виділялася постать у білому.

Брайц не зайшов у відділок, а поїхав прямо на Штефанову й поставив авто на майданчику, відведеному для паркування транспорту Головного управління поліції, понишпорив у бардачку, шукаючи перепустку, і лайнувся. Чорт, куди він її подів? Він постукав пальцями по панелі, намагаючись пригадати, навіщо, в біса, перекладати кудись те, що використовується лише для машини. Не зміг пригадати й махнув рукою.

— Яюсь обійдеться... — сказав собі, вийшов з авта, замкнув його й попрямував до входу в ГУП. Іти туди було десь двадцять метрів — достатньо, аби на лобі виступили перші краплини поту.

— Привіт, Брайко, — мовив чоловік за склом.

Брайц не переймався ранковими люб'язностями. Він не дуже добре розумів, навіщо обмінюватися всіма тими «добрий день — добрий день». Нащо хтось комусь бажає гарного дня?

Хіба день від цього стане кращим? Він витягнув з кишені паперові серветки, видобув з пачки одну й промокнув чоло.

— Гаряче, правда ж? — спробував завести розмову чоловік за склом.

— Кінчитися можна, — відказав Брайц. — Слухай, Бабнику, там у вас у парку ніби знайшли якусь здохлятину? Ви туди когось послали?

Бабник кивнув.

— Її для вас охороняють два шмаркачі.

Виходячи з приміщення, Брайц у напівоберта кинув Бабникові на прощання:

— Та сіра «омега» на вашій парковці — моя. Гляди, аби я її потім не шукав на Двох імператорів[3].

Поліцейський вийшов із приміщення й опинився на сонці. Зморено глянув на шматок неба, що виднівся між будівлею Головного поліцейського управління та «Неботичником», глянув у бік парку, назву якого не міг пригадати, хоч усеньке життя прожив у Любляні чи на її околицях, і попрямував у протилежному напрямку, до кнайпи, що тулилася у глибокій тіні проходу між Штефановою вулицею та Цанкар'евою. Труп зачекає.

Саме там його застав Остерць — за столиком на вулиці. Брайц сперся на велику, тріснуту й склеєну широкими шматками клейкої стрічки скляну перегородку.

— Що сталося з цією стіною? — запитав Остерць колегу.

— Я не знаю і не хочу знати, — відповів Брайц, вказавши Остерцеві на порожній стілець.

— Чи не краще... — спробував заперечити Остерць, та все ж сів.

Він замовив сік, бо на спеці, яка з вулиці прокрадалася вже і в цю схованку, його звичний зелений чай холонув би ціле століття, і випив його одним махом, ловлячи зневажливий

погляд Брайца, який повільно вицідив своє капучино до кінця, витер серветкою лоба й помахав офіціантці.

— Твоя черга, — нагадав він Остерцеві, той довго копирсався у гаманці, перш ніж втиснув кілька монет студентці, яка знуджено чекала з простягнутою долонею, а потім поквапився за Брайцом, що хиткими кроками виходив на сліпуче світло.

Тіло лежало на лавці, відділеній сигнальними стрічками від навколишнього простору, неподалік чергувало двоє поліцейських у формі, а по той бік загорожі вдягнена у білий костюм фігура схилилася під лавою і щось розглядала на землі.

Брайц підняв стрічку і попрямував до чоловіка у захисному тайвеківському комбінезоні, а Остерць зі значком у руках заспокоював поліцейських, які було рвонули до його колеги.

— Що у нас тут, Голобе?

Голоб мовчки кивнув і продовжував щось збирати із землі під лавкою. Брайц нахилився над трупом і прикрив долонею ніс.

— Ох, Господи, як довго вона тут лежить?

— Не так і довго, — почувлося з-під лави. — Судячи з личинок *muscidae*[4], а точніше, виду *musca domestica*[5], десять-дванадцять годин максимум. Запах... ну, він і через спеку, але, найімовірніше, він і за її життя був такий самий.

— Фе, — скривився Брайц, — фе, фе, фе.

З огидою на обличчі поліцейський схилився над трупом старої, яку Голоб уже звільнив від усіх мішечків і дбайливо склав їх у свій пакет. Посеред голови, між сплутаним й бруднющим волоссям жінки, що було приблизно такого самого кольору, як і шкіра, себто попелясто-сірим, виднілася малесенька кругла дірочка, у якій кишіли дрібні білі личинки. Голоб уже зібрав кількох у свою пробірку, аби потім у лабораторії спокійно виміряти й зважити їх і, враховуючи денну і нічну температуру мікролокації, визначити час, коли куля вилетіла з дула пістолета (криміналіст був майже впевнений, що стріляли з пістолета),

пробила череп, пролетіла крізь щілину між дерев'яними дошками під головою жертви, сплющилася об металеву пластину, якою лава була прибита до землі, й розвалилася на шматочки. Голоб пінцетом збирав крихти свинцю, олова і, як він підозрював, та не був упевнений, міді, на підставі чого міг би впевнено стверджувати, що це була куля з суцільнометалевою оболонкою, тобто FMJ, тобто full metal jacket bullet, як сказали б криміналісти в якомусь американському фільмі, де Голоба грав би...

— А гільзу не знайшов?

— А ти даси працювати спокійно, будь ласка? — гаркнув він на Брайца.

Ні, гільзу він не знайшов. Якби пощастило, то за допомогою гільзи він зміг би визначити не лише вид зброї, а й знайти її власника, якщо пістолет зареєстрований у будь-якій країні, що входить до Інтерполу. А оті осколки, які він збирає із землі пінцетом, допоможуть трохи менше.

— Я просто хочу допомогти, — сказав Брайц, задкуючи.

Та раптом він помітив щось чи когось на горизонті й розвернувся.

— Ось і Тарас, — кинув він через плече. — Голобе, хутчіш, вигайдай щось, що йому ще не відомо.

Розділ 4

— Вітаю, — сказав Бірса, зупиняючись біля Остерця. Той здивовано глипнув на інспектора, Брайц із Голобом так само. Зазвичай спочатку Тарас підходив до трупа й після традиційного «Що тут у нас?» вислуховував основні дані. Перш ніж хтось устиг щось запитати, він кивнув на Тіну.

— Справу веде вона.

— Дійсно? — вигукнув Голоб і, шелестячи своїм білим тайвеківським комбінезоном, підвівся над трупом.

— Браво, браво, вітаю!

Криміналіст зняв рукавицю і подав дівчині руку, а вслід за ним — Брайц і Остерць. Остерць автоматично, як завжди, Брайц із щирим захопленням. Відпустивши руку Тіни, Брайц іще кілька секунд усміхався, аж поки не збагнув, що для нього нічого не зміниться, а якщо й зміниться, то не на краще. Новоспечена шефиня неодмінно розгубиться, але й учепиться у справу... «Ото буде цирк», — подумав поліцейський, глянувши на Тараса, який байдуже стояв збоку й розтирав лікоть.

— Ну, що тут у нас? — запитала вона, намагаючись триматись упевнено, проте мусила неохоче визнати, що її голос прозвучав, наче бліда копія Тарасового.

Як би там не було, Голоб підбадьорливо кивнув їй і почав доповідати. Тарас, удаючи, ніби справа його мало стосується, сів на невисокий кам'яний мур, що оточував парк з двох боків. Брайц із полегшенням сів поруч, а Остерць залишився стояти між ними та лавкою.

— Зараз я скажу те, що мав би розповісти судмедексперт, якби він уже був тут, і я не знаю, чому його ще немає. Втім, істотних відмінностей між його й моїми словами не буде. Отже,

стріляли з близької відстані. На це вказують характерні зіркоподібні краї вхідного кульового отвору — такі вогнепальні поранення утворюються внаслідок дії газів. Постріл здійснено прямо, про що свідчить правильної круглої форми пасок здирання навколо рани. Куля пробила череп трохи вище чола, тут, на лінії росту волосся, — уточнив криміналіст, піднімаючи пальцями в латексних рукавичках сиве пасмо, яке спадало на рану й ледь прикривало обпалену ділянку, — і вийшла ззаду, пролетіла у щілину між дошками лавки, вдарилася в залізну опору і роздробилася. Гільзи, на жаль, у нас немає. Схоже, стріляла особа, яка добре знається на цій справі.

Тіна підійшла до тіла на лавці. Звісно, перше, що зразу впадало у вічі і чого неможливо було уникнути, — рана на голові, і це свідчення жорстокості й грубої сили дивним чином контрастувало з виразом на старому жіночому обличчі. Дотепер Тіна на роботі, та й узагалі в житті, бачила не так багато трупів, але обличчя тих, кого бачила, були... Дівчина підбирала відповідне слово, і, так, «перекошені» підходило найкраще. Це були обличчя людей, які не хотіли помирати. Таким був вираз навіть у тих небагатьох, хто помер ненасильницькою смертю. А тут складалося враження, наче жінка заснула і в момент смерті їй снилося щось приємне, стара здавалася вмиротвореною та безтурботною.

Тіні важко було визначити вік жертви. Якби це була жінка, яка ввечері лягала спати, вранці розігрівала молоко на плиті і сипала в нього пластівці, жінка, яка раз на день ходила на каву з друзями, а ввечері — у клуб, скажімо, читацький, як тітка Дора... Здається, у цих клубах останнім часом були дуже популярні детективи, і Дора, яка не була Тіні справжньою тіткою, жінку просто так називали, ще весною оформила свій читацький значок і щоразу при зустрічі запитувала Тіну: «Невже справді...»

Коли вони востаннє бачилися, тітка Дора поцікавилась, як улітку поліцейські носять пістолети так, що зброї не видно. Здебільшого вони її взагалі не носять, а якщо носять, то у кобурі на стегні; існують і непримітні моделі. Тарас, приміром, приніс свій у целофановому пакеті.

Якби ця стара жінка на лавці була однією з тих літніх жінок, що живуть правильним життям, Тіна дала б їй десь біля вісімдесяти. Проте слідча розуміла, що жінці щойно могло виповнитися шістдесят. Життя на вулиці — не для слабкодухих.

— На лавці біля її ніг має висіти пакет із бутербродами та шоколадним молоком, — обізвалася дівчина.

Голоб здивовано глянув на неї. Тараса позаду вона не бачила.

— Як ти?..

— Я живу неподалік, і вчора мене замучили докори сумління, тож я віднесла їй їжу.

— Вчора? — несміливо перепитав Голоб.

— Десь о пів на одинадцятку — за п'ятнадцять одинадцята. Не знаю, чи була вона ще жива. Я не бачила. Тоді я подумала, що вона спить, — дівчина обернулася до Тараса. Він погладжував пальцями лівої руки кількадечну щетину, а правим ліктем спирався на стегно, поклавши долоню на коліно. Інспектор дивився на молоду колегу і, коли вони зустрілися поглядами, ледь помітно всміхнувся.

— Який збіг, скажи? — продовжив Голоб. — Можливо, ти була останньою, хто бачив цю жінку живою.

— Або першою, хто побачив її мертвою, — тихо додала Тіна. — Ти можеш сказати, коли це сталося?

— Про це більше й детальніше зможе розповісти Цвілак, а ще раніше — отой чоловік, що саме до нас наближається, — експерт кивнув на машину «швидкої допомоги», яка зупинилася позаду Брайца і з якої вийшов одягнений у біле радше хлопець, аніж чоловік, — та, враховуючи температуру трупа, яку я, звісно, не

міг виміряти так, як її вимірюють на секційному столі, тож мої дані лише приблизні, я б сказав, що не менше десяти і не більше чотирнадцяти годин тому. А личинки *musca domestica*...

— Звичайної мухи, — докинув Брайц зі свого місця, що, зрозуміло, вколото Голоба: у нього й так мало можливостей виступити, а тут його перериває якийсь Брайц, у якого з освіти — лише шкільний атестат і Schnellkurs[6] криміналістики.

— Продовжиш ти, Брайце? — запитав експерт.

— Ні, ні...

Брайц підняв руки, розкривши й розвернувши до Голоба долоні; в одній із них була волога паперова серветка, і було схоже, наче він робить шлюбну пропозицію. Було б схоже, якби Брайц не додав упівголосом (та досить голосно, щоб почув експерт):

— ...аби лише закінчити до вечора.

Голоб вирішив, що ігноруватиме репліки поліцейського, втім, так чи інакше було запізно. До Тарасової групи вже доєднався незнайомец у білому халаті; його обличчя було молодшим навіть за Тініне.

— Ні фіга собі! — вигукнув він. — Мій перший самостійний виїзд, і тут таке. Круть! Ви вже закінчили? Можна мені подивитися?

Тарас показав на Голоба, той із благородною поблажливістю почекав, поки підійде молодий колега, покровительським жестом вказав на тіло й переповів те, що вже раніше повідомив Тіні, Тарасу й групі, а тоді перейшов до мух, тобто до *muscae domesticae*...

— ...це не якась там неіснуюча звичайна муха, як ми тут почули сьогодні, а муха кімнатна...

— Муха як муха, — весело бовкнув молодий лікар, за що удостоївся осудливого погляду головного криміналіста.

— ...і знаючи той факт, що ці мухи вилуплюються з яєць і розвиваються вісім-двадцять годин, а також враховуючи температуру повітря, яка...

— Доводить до сказу! — пробурмотів Брайц.

— ...вночі становила двадцять п'ять градусів, я б сказав, що смерть, найімовірніше, настала десь десять-чотирнадцять годин тому. Це приблизний висновок.

Молодий лікар згідливо кивав головою і, поки Голоб викладав свої міркування, витягнув з кишені смартфон, кілька разів клікнув по ньому, а коли експерт закінчив, підтвердив:

— Схоже, ви маєте рацію. Тут теж так написано.

Аж тоді, коли до тіла наблизилися лікар і двоє його помічників, Тарас підійшов до трупа й швидко його оглянув.

— Не знаю, чи ти зауважив, — кинувся до нього Голоб, — це так званий пасок забруднення, — експерт водив пальцем навколо рани, — він майже завжди утворюється, коли стріляють із такої відстані, а в нашому випадку його нема. Гляньте, всередині цього кільця немає нічого, немає слідів кіптяви чи крапель мастила, хоча зазвичай їх залишки можна знайти тут чи деінде...

— Що це означає? — запитала Тіна.

— Це означає, що наш стрілець добре почистив зброю перед тим, як вистрелив. Почистив на совість, так, як має бути почищено кожну зброю. Я хотів би показати ще одну деталь.

Голоб повернувся до Тараса, проте інспектор не дав закінчити:

— Ти ж напишеш про це у протоколі?

Він розвернувся, пішов назад до Брайца й Остерця й сів на мур.

Голоб вражено глянув на Тіну.

*

Через півгодини Тарас, Тіна, Брайц і Остерць сиділи в переході між Штефановою та Цанкар'євою вулицями й пили каву, а Остерць — свій традиційний зелений чай. Тарас хотів притулитися до скляної стіни, та, помітивши клейкі стрічки, задовольнився обережним погойдуванням на стільці. В переході стояв легкий протяг, і Брайц стікав потом трохи менше. Та, повернувшись із туалету на другому поверсі з кількома паперовими рушниками в руках, він кляв усе на світі. Бісові сходи були такі круті, що йому довелося посидіти на кришці унітаза, глибоко вдихаючи запах засобів для прибирання. Який придурок здогадався зробити виходок над баром?

— Ти теж уприваєш? — запитав він Тараса, у якого потемнів обідок футболки. — Тепер ти розумієш, чому я не займаюся спортом. Це того не варте.

Тарас не звертав уваги на колегу, він глянув на Тіну й підморгнув їй. Дівчина не відреагувала, вона з відсутнім виглядом тримала чашку з кавою за вушко, наче ніяк не могла вирішити, підняти її чи залишити стояти на столі.

— Її знайшла вихователька з сусіднього дитсадка, — сказав Остерць, помітивши жест інспектора. — Я надішлю тобі протокол опитування по електронці.

— Тіні, — виправив його Тарас.

— Ми вже встановили її особу? — запитала Тіна, вирішивши врешті-решт піднести горнятко до губ.

Остерць похитав головою.

— При ній не було жодних документів, але від таких, як вона, цього й варто чекати. Навіщо їй паспорт? Можливо, Марн щось знайде, коли повивертає геть усі її кишені.

— Ми можемо нічого й не дізнатися. Вони не всі внесені до реєстру, — обіззався Брайц.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ